

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE TEREN LA CRASNALEUCA ȘI COTU MICULINȚI

M. BRUDIU

Cu ocazia cercetărilor paleolitice din perioada 1977—1979, efectuate pe teritoriul localităților Crasnaleuca¹ și Cotu Miculinți² comuna Coțușca, jud. Botoșani, în cadrul săpăturilor de salvare din zona lacului de acumulare de la Stînca am identificat mai multe așezări omenești din epocile postpaleolitice.

Din punct de vedere geografic zona cercetată de noi se află pe versantul vestic al văii Prutului, între șoseaua Mitoc-Rădăuți-Prut și albia majoră a Prutului (fig. 1). Acest versant prezintă din punct de vedere geomorfologic un relief frământat, rezultat din alunecări, avînd un caracter de cuestă. Procesul de alunecări se manifestă din apropierea cumpenei apelor, unde formează o cornișă.

Procesele de alunecare se desfășoară în trei sectoare din microzona amintită și anume, acolo unde meandrele Prutului se îndreaptă spre versantul drept. Asemenea sectoare se întîlnesc între localitățile Horia-Crasnaleuca, Crasnaleuca-Cotu Miculinți și Cotu Miculinți-Miorcani.

Alunecările sînt produse de mai multe pînze acvifere etajate în versantul drept la diferite cote. Din această cauză apar mai multe izvoare care se adună formînd un pîriu, care la sud de Crasnaleuca este numit Pîriul Staniștei (Pîriul lui Mihai), iar în hotarul dintre Crasnaleuca și Cotu Miculinți este numit Pîriul lui Istrate (Gîrla Mare).

În apropierea acestor izvoare au fost descoperite mai multe așezări omenești din diferite epoci.

În afară de acest tip de relief în zonă se mai cunoaște un sistem de terase ale Prutului, care au fost cercetate de V. Băcăuanu, stabilind

1 M. BRUDIU, *Date noi privind cultura gravetianului oriental din Moldova, rezultate din cercetările de la Crasnaleuca, jud. Botoșani*, în *Hierasus*, I, 1979, p. 75-81; idem, *Cercetări paleolitice la Crasnaleuca, jud. Botoșani*, în *SCIVA*, 31, 1980, 3, p. 425-443.

2 M. BRUDIU, *Rezultatele cercetărilor arheologice din stațiunea paleolitică de la Cotu Miculinți, com. Coțușca (jud. Botoșani)*, în *Materiale și cercetări arheologice*, a XIII-a sesiune anuală de rapoarte, Oradea, 1979, p. 7-16; Idem, *Pre-lucrarea oaselor și coarnelor de ren în așezarea paleolitică de la Cotu Miculinți (jud. Botoșani)*, în *SCIVA*, 31, 1980, 1, p. 13-22.

existența, aici, a trei terase (I, II, III)³. Acestea au fost locuite de oameni, acolo unde se găsesc izvoare naturale care apar în faleza lor.

Cercetările noastre perieghetice au pus în evidență o mare densitate de locuire umană care este explicată în primul rînd de condițiile naturale ospitaliere din această microzonă. Faptul nu este excepție, deoarece „Repertoriul arheologic al județului Botoșani“⁴ a confirmat acest adevăr pentru întregul județ.

Trebuie să amintim că zona a mai fost cercetată anterior de prof. N. Zaharia, Eugenia Zaharia⁵, Alexandru Păunescu, Paul Șadurschi și Vasile Chirica.⁶

La bogatul patrimoniu arheologic al acestui județ mai adăugăm acum o modestă contribuție.

Epoca neolitică. Această microzonă a fost foarte intens locuită în timpul dezvoltării culturii Cucuteni fazele A și A-B.

Crasnaleuca

1. *Crasnaleuca în hotar cu Horia (com. Mitoc).* (Fig. 1/1...)

Pe terasa superioară (a III-a) de la Staniștea, în zona hotarului dintre localitățile Crasnaleuca și Horia se află o așezare cucuteniană, din faza A. Lîngă așezare se află o viroagă în care este un izvor natural. Materialele arheologice sînt răspîndite mai mult pe teritoriul care aparține satului Horia. Au fost descoperite fragmente ceramice din pastă de bună calitate, cu pictură, uneori pe ambele fețe (fig 2/1). Pictura este realizată prin dungii roșii, delimitate cu dungii subțiri brune, pe fond alb. În interior pe fundul vasului sînt linii brune, șterse.

2. La punctul numit „Malul Roșu“, la nord de Pîriul Staniștei, au rezultat dintr-o secțiune a șantierului paleolitic, cîteva fragmente ceramice de tip Cucuteni A-B.

Majoritatea fragmentelor ceramice sînt din pastă de bună calitate, unul are pictură în rețea cu culoare brună (fig.2/2) altul este pictat pe toată suprafața interioară. Există și fragmente ceramice cu ingredient de scoică pisată în pastă, ornamentat cu alveole și un șir de triunghiuri incizate sub marginea vasului (fig. 4/1), aparținînd categoriei ceramice denumită „Cucuteni C“.

3. La sud de satul Crasnaleuca, pe terasa a II-a, în apropierea carierei de prundiș se află o așezare de tip Cucuteni, din faza A-B. Materialul arheologic se află în zona unde se înclină panta spre vest și se prezintă sub formă de lipitură calcinată, fragmente ceramice și așchii de silex răspîndite la suprafața terenului arabil.

Materialele ceramice sînt din pastă fină, pictate cu roșu și brun pe fondul alb. Decorul este format din benzi de linii subțiri, paralele,

3 V. BĂCAUANU, *Cîmpia Moldovei*, București, 1968, p. 150 și urm.

4 ALEXANDRU PĂUNESCU, PAUL ȘADURSCHI, VASILE CHIRICA, *Repertoriul arheologic al județului Botoșani*, București, 1976.

5 N. ZAHARIA, M. PETRESCU-DIMBOVIȚA, EMILIA ZAHARIA, *Așezări din Moldova, din paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea*, Buc., 1970, p. 253, 273.

6 ALEXANDRU PĂUNESCU, PAUL ȘADURSCHI, VASILE CHIRICA, *op. cit.*, p. 85-87.

delimitate de benzi groase de culoare brun șocolatiu. S-au mai găsit torți sub formă de proeminențe perforate, fragmente de vase binocluși o fusaiolă bitronconică (fig. 2/3-6).

4. În vatra satului Crasnaleuca, pe terasa a II-a și la vest de Gîrla satului, pe unde trece cărarea ce duce la Cotu Miculinți este o așezare de tip Cucuteni, fază neprecizată.

Cotu Miculinți

5. La punctul Gîrla Mare, în secțiunea stațiunii paleolitice au fost găsite și fragmente ceramice specifice culturii Cucuteni A-B. Pasta vaselor este de bună calitate, roșie, lustruită, cu pictură brună, așa cum se observă la un fragment de capac (fig. 3/5). Se întîlnesc și fragmente ceramice pictate cu linii subțiri de culoare roșie, grosimea acestor fragmente fiind foarte subțire. S-au găsit și fragmente ceramice de tipul zis „Cucuteni C“, cu scoică pisată în pastă.

6. O altă așezare de tip Cucuteni a fost găsită pe „Dealul Sărăturii“, situat la sud de șoseaua Coțușca-Cotu Miculinți. Este un deal orientat paroximativ est-vest. La sud de această culme sînt numeroase izvoare naturale. Fragmentele ceramice cucuteniene se găsesc la suprafața terenului arabil, unele avînd pictura corodată (fig. 3/4). Pictura este realizată prin benzi de linii de culoare brun șocolatiu. S-a găsit și un percutor din silex (fig. 4/5). Așezarea aparține fazei A-B.

7. La punctul „Lanul lui Lăzărescu“ situat la vest de localitatea Cotu Miculinți, în marginea imașului, din apropierea zonei cu alunecări se află o așezare de tip Cucuteni de unde provin fragmentele ceramice pictate (fig. 3/2,3) cu benzi înguste brune pe fond alb sau roșu. Tot acolo a mai fost descoperit un cuțit pe lamă din silex, retușată pe latura dreaptă (fig. 4/3). Așezarea aparține fazei A-B.

8. La vest de așezarea de la punctul „Lanul lui Lăzărescu“, spre șoseaua Mitoc—Miorcani, se află punctul „În ponoare“. Terenul este în pantă de la vest la est. În marginea zonei arabile, de lingă o puternică alunecare de teren, se găsesc materiale arheologice aparținînd culturii Cucuteni. Un fragment ceramic este pictat cu roșu, alb și brun (fig. 3/1). S-a mai găsit o fusaiolă și un fragment de greutate de la războiul de țesut. (fig. 4/2,4). Așezarea poate fi încadrată în faza A-B a culturii Cucuteni.

EPOCA BRONZULUI

Cransaleuca :

9. În zona Staniștei pe panta înclinată de la nord la sud, la punctul „Malu Roșu“ se află una din cele mai mari așezări cu cenușare de tip Noua. Terenul este imaș, iar cenușarele foarte bine conservate. Sînt evidente 8 asemenea complexe răspîndite pe o suprafață de 4 ha. Locuirea a fost atît de intensă încît fragmente ceramice și oase au apă-

rut în depozitul holocenic din secțiunile paleolitice de la Pirul Staniștei.

HALLSTATT

10. La punctul „Pe Toloacă“ situat la sud de satul Crasnaleuca și la vest de punctul „La carieră“ se află o importantă așezare de tip hallstattian, faza timpurie, cu ceramică neagră canelată. Așezarea se află pe terenul agricol al C.A.P., fiind formată din patru complexe de locuire, care sînt evidente la suprafața arăturii prin petele de cenușă amesecată cu fragmente ceramice și oase. Materialul ceramic provine dintr-un complex, unde s-au găsit fragmente de la străchini cu marginea trasă spre interior, uneori simple, alteori cu caneluri la exterior (fig. 5/1-3); (fig. 6/1,2). Alte fragmente provin de la vase mari cu pereții groși, avînd la exterior suprafața canelată, neagră și lustruită, iar la interior fiind roșii. A mai fost găsită o fusaiolă cu marginile crestate.

CULTURA GETO-DACICĂ

11. În secțiunea de pe terasa Staniștei I⁷ a fost descoperită o groapă de provizie cu cenușă și fragmente ceramice datînd din secolul IV î.e.n. Fragmentele ceramice sînt lucrate la mîină și provin de la vase borcane.

CULTURA SÎNTANA DE MUREȘ

Crasnaleuca

12. În partea de nord a satului Crasnaleuca în apropierea așezării de tip Cucuteni (de la punctul 4), se află o mare așezare aparținînd culturii Sîntana de Mureș. Așezarea se întinde prin curțile și grădinile multor locuitori începînd de la marginea grădinii lui Vasile Țibuleac și pînă la marginea terasei. Se întîlnesc fragmente ceramice de la vase mari lucrate la roată, de la amfore, și ceramică din pastă zisă „cimentoasă“.

Cotu Miculinți

13. O altă așezare din secolul al IV-lea e.n. se află la punctul „Saivane“ sau lotul lui Vasile Cișlaru. Este vorba de terasa unde se găsesc saivanele C.A.P. Fragmentele ceramice provin de la vase din pastă cenușie de bună calitate, de culoare mai deschisă, sau mai închisă, unele cu aspect sgrunțuros (cimentos).

14. În partea de nord-vest a localității Cotu Miculinți, aproape de fruntea terasei a II-a, locul numit „Lanul de la Magazie“, se află o așezare din secolul al IV-lea e.n. Terenul este arabil, avînd o poziție înclinată de la sud la nord. În zona aceasta se face terasa de la a II-a la terasa I-a.

Fragmentele ceramice descoperite provin de la vase lucrate din pastă cu aspect cimentos, avînd ca ingredient nisip și pietricele. Pasta are culoare cenușie. Au fost găsite și fragmente provenind de la amfore romane.

15. La punctul „Lungul Vîntului“ se află o așezare din secolul IV e.n. Locul se află pe terasa a II-a, la sud de zona unde Prutul face o buclă, (venind dinspre N, apucă spre est-nord), pentru a crea meandru de la Cotu Miculinți. Așezarea este la est de o ravenă creată de o ravenă cu direcția N-S, care debușează spre Prut. Au fost găsite fragmente ceramice din pastă cenușie fină și mai puține din pastă sgrunțuroasă, precum și fragmente lucrate la mină.

Crasnaleuca

16. Pe podul terasei a II-a, la est de punctul „Toloaca“ se află un tumul, care ar putea data de la începutul epocii fierului, avînd legătură cu așezarea hallstattiană.

Dacă în perioada pleistocenului tîrziu întîlnim pe teritoriul localităților Crasnaleuca și Cotu Miculinți stațiuni paleolitice gravetiene, care au cîte opt și respectiv șapte nivele de locuire, cu un bogat și original patrimoniu⁸, în perioada holocenului locuirea umană a continuat să fie la fel de intensă. Cultura Cucuteni este reprezentată de opt așezări, situație care se apropie cu aceea de la Drăgușeni, jud. Botoșani.⁹

O descoperire care ni se pare importantă este stațiunea arheologică de tip Noua, formată dintr-un mare număr de complexe-cenușare (punctul 9). Importanța ei ar putea crește dacă ar fi cercetată împreună cu cealaltă stațiune aparținînd hallstattului timpuriu (punctul 10). După cum se știe această etapă a hallstattului este mai puțin cercetată în jumătatea nordică a Moldovei, iar cercetările din ultimul timp au arătat că la est de Carpați, pînă în zona Nistrului mijlociu se află o prelungire a „complexului cultural timpuriu tracic de nord răspîndit din zona cursului superior al Tisei“.¹⁰ Cercetarea acestei stațiuni de la Crasnaleuca ar putea aduce contribuții la cunoașterea începutului etniei trace, cu atît mai mult cu cît pe Prut, la Mahala (U.R.S.S.) s-a cercetat o stațiune care a adus contribuții notabile¹¹.

O grupă de așezări întîlnită aici aparține secolului al IV-lea e.n. culturii Sintana de Mureș. Cercetările din ultimul timp au pus în evidență intensă locuire a acestei zone.¹²

⁸ Vezi supranotele 1 și 2.

⁹ ARISTOTEL CRIȘMARU, *Drăgușeni contribuție la o monografie arheologică*, 1977.

¹⁰ SEBASTIAN MORINTZ, în *Revista de istorie*, 30, 1977, 8, p. 1481; ATTILA LÁSZLÓ, SCIV, 24, 1973, 4, p. 575-609; G. I. SMIRNOVA, SCIV, 25, 1974, 3, p. 360-380.

¹¹ G. I. SMIRNOVA, *op. cit.*

¹² ALEXANDRU PAUNESCU, PAUL ȘADURCHI, VASILE CHIRICA, *op. cit.*, ; I. IONIȚĂ, în *Cercetări istorice*, 1974, Iași.

R é s u m é

L'auteur présente les résultats des recherches de surface effectuées dans la vallée du Moyen Prut, à Crasnaleuca et Cotu Miculinți (com. Coțușca dép. Botoșani). Les établissements découverts datent d'époques différentes, depuis du néolithique (Cucuteni), du bronze, du Hallstatt, des geto-dace et du IV-e siècle du n.è. (Sintana de Mureș).

Compte tenu — des recherche geomorphologique et géohydrologique de la zone, l'auteur a pu expliquer certaines réalités archéologiques.

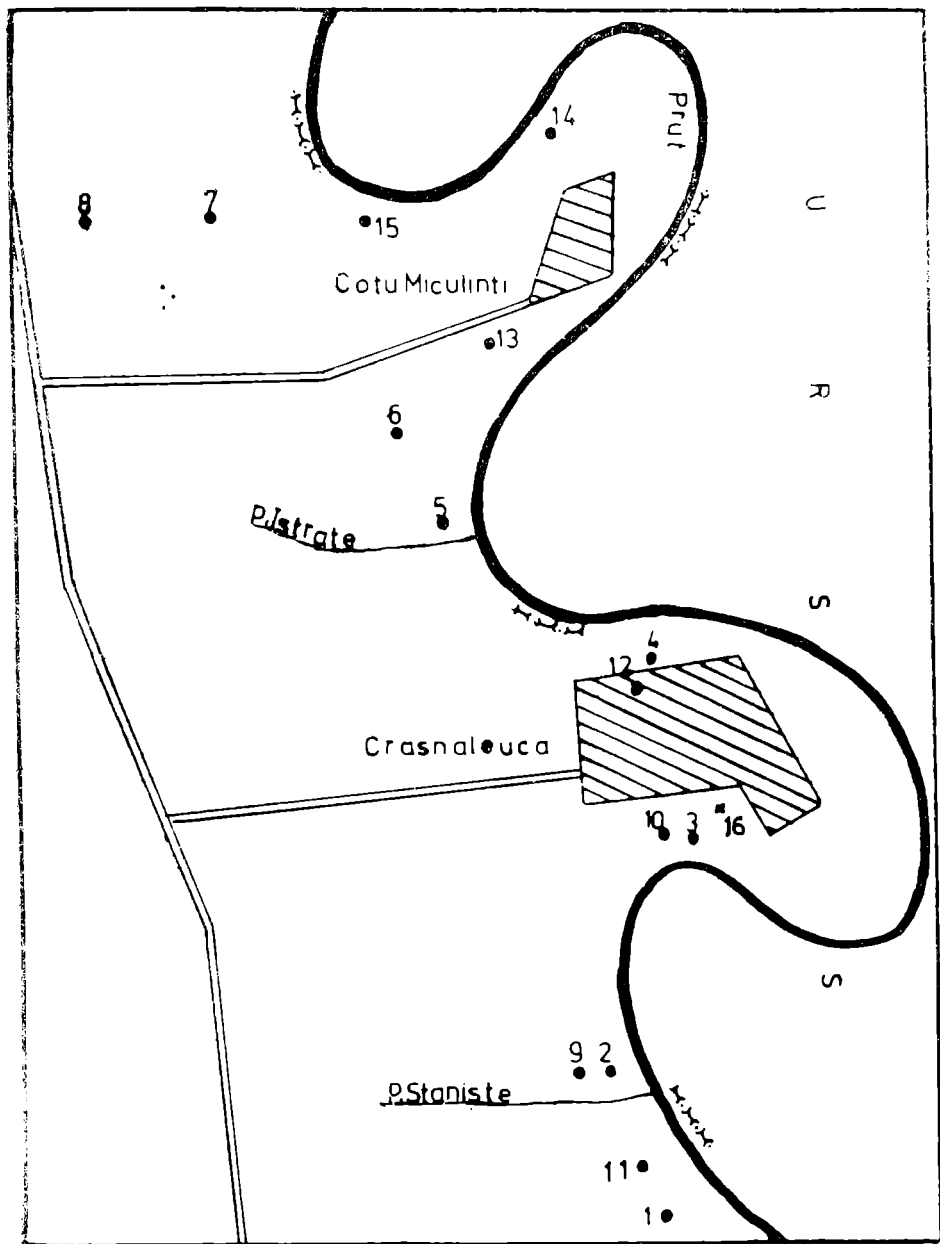
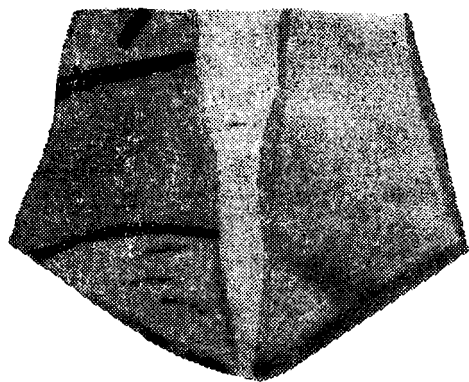
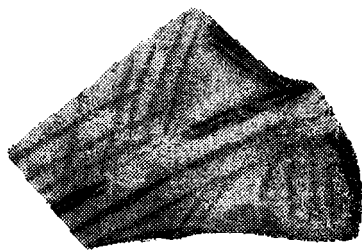

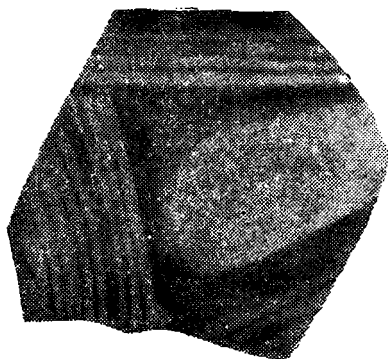
Fig. 1. Schiță cartografică cu așezările descoperite.

1

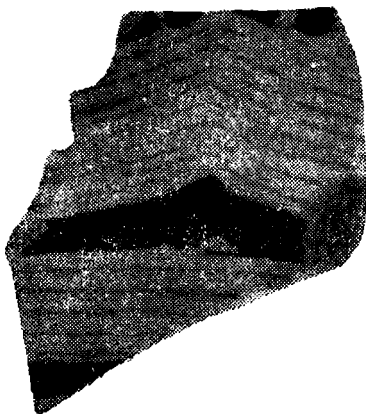
2

3

4

5

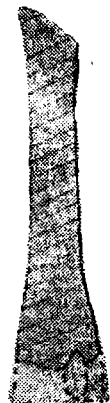
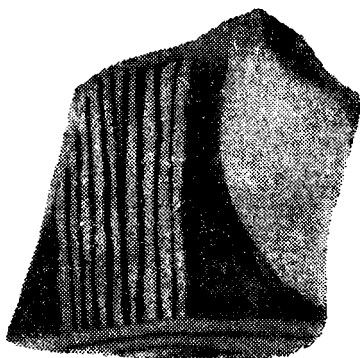

Fig. 2. Crasnaleuca : 1) În hotar cu Horia ; 2) Malul Roșu ; 3-6) La Carieră.

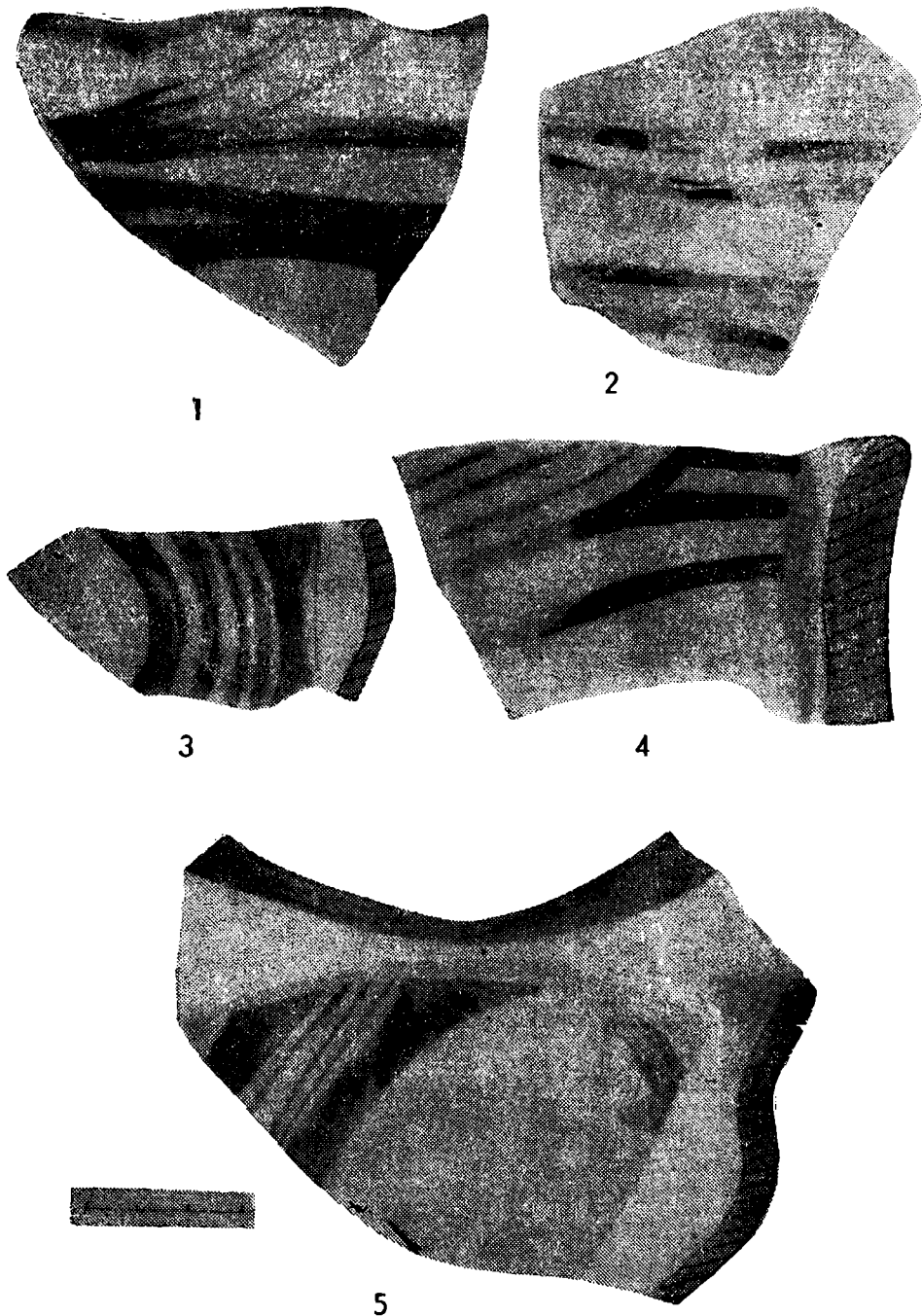

Fig. 3. *Cotu Miculinți*: 1) In Ponoare; 2) Lanul lui Lăzărescu; 4, Dealul Sărăturii; 5) Gîrla Mare.

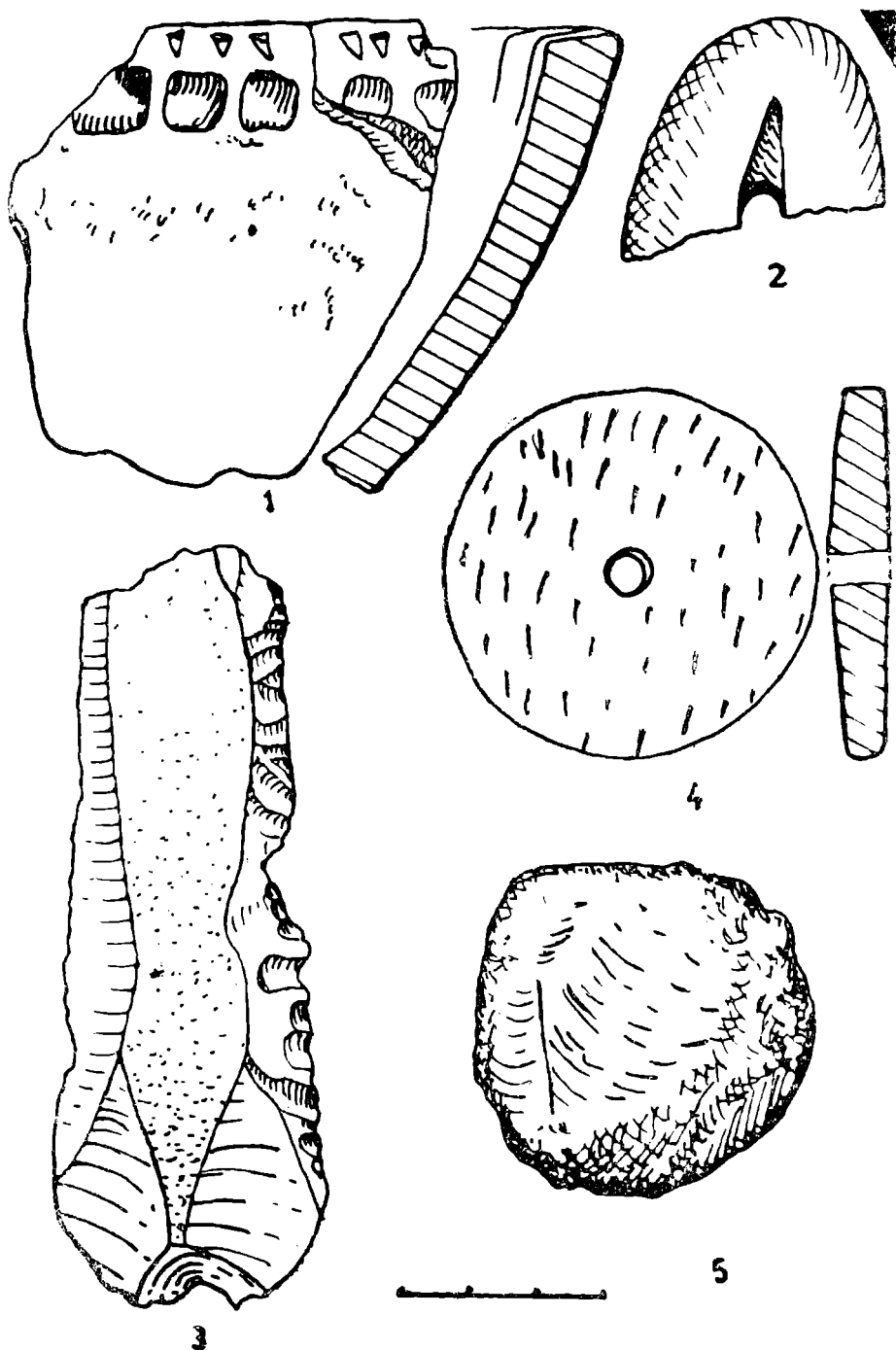

Fig. 4. *Crasnaleuca*: 1) Malul Roșu, *Cotu Miculinți*; 2-4) In Ponoare; 3) Lanul lui Lăzărescu, 5, Dealul Sărăturii.

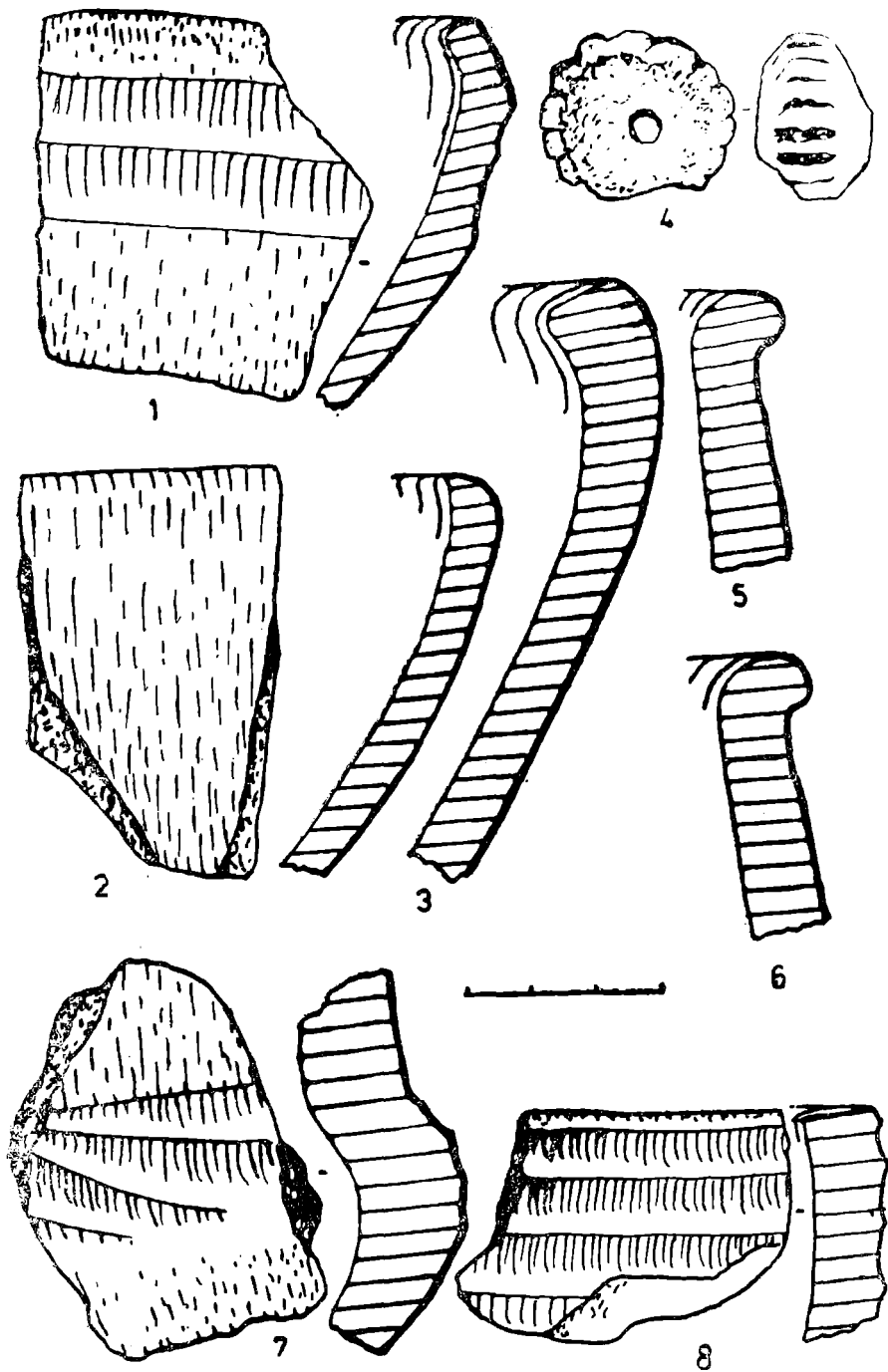

Fig. 5. *Crasnaleuca* : 1-8) Pe Toloacă.

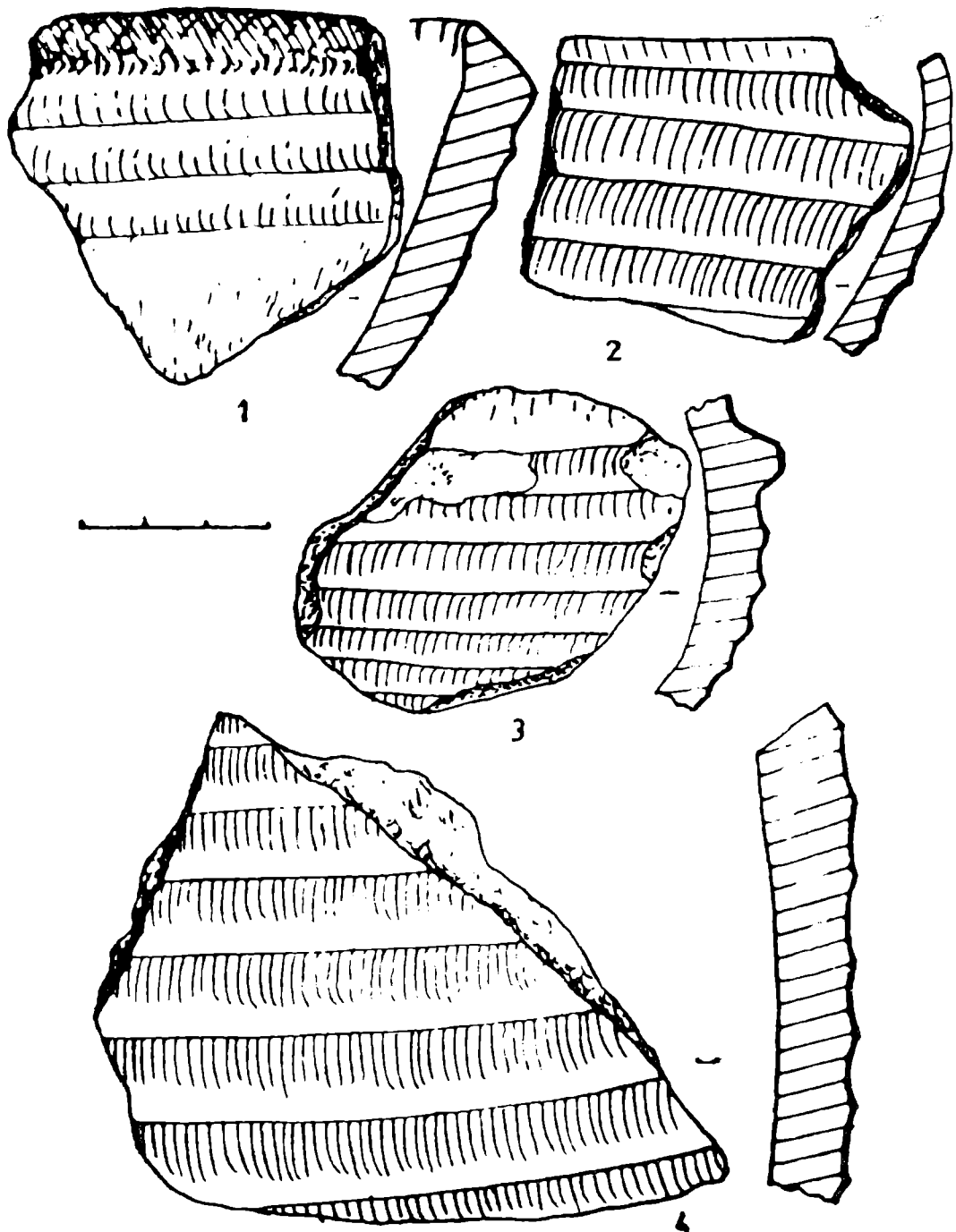

Fig. 6. Craspedon (1-4) Pe Toloacă.